

Зубай Юрій Миколайович,
аспірант кафедри теорії та історії культури
Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського,
викладач загального фортепіано
Київської муніципальної академії музики імені Р.М. Глієра
orcid.org/0000-0003-1475-8368
yuriyzubay@gmail.com

ВІТАЛІЙ СЕЧКІН – ПІАНІСТ, ПЕДАГОГ, КОМПОЗИТОР

XX століття увійшло в історію як епоха складних викликів. Цей період відзначився історичними катаклізмами та екзистенційними трагедіями, що стали частиною сучасного досвіду людства. Попри це, XX століття принесло також і багато яскравих злетів у науці, змін у системі освіти та новаторських педагогічних ідей. Вступ України у європейський освітній простір як самостійного суб'єкта підкреслює національну самобутність музично-освітніх явищ. Це водночас актуалізує важливість української фортепіанної школи як значущого світового надбання, а також визначає впровадження її педагогічних досягнень у загальнонауковий обіг. Значний внесок у розвиток вітчизняної фортепіанної школи та підняття її престижу на світовому рівні зробив український піаніст, педагог, композитор Віталій Васильович Сечкін. Метою дослідження було визначення внеску митця у розвиток музичного мистецтва, розкриття важливих аспектів його творчого і життєвого шляху, а також педагогічної діяльності. Охарактеризовано основні біографічні події артиста. Проаналізовано його внесок у сучасну музичну культуру. Висвітлено ключові творчі моменти: участь у конкурсах, найвідоміші твори для фортепіано, створені композитором. Визначено, що репертуар Віталія Сечкіна був досить широким і постійно оновлювався творами композиторів різних стилів та епох. Музикант виявив себе не лише у сфері виконавської діяльності. Віталій Сечкін також проявив своє музичне обдарування у творчості, ставши автором численних оригінальних композицій різних жанрів – від мініатюр до фортепіанного концерту. У статті зазначено головні риси виконавської манери піаніста та його здобутків, серед яких глибока змістовність виконання, стилістична точність, високий рівень звукової культури, піаністична свобода. Загалом, різнопланова творчість видатного і широко визнаного музиканта В. Сечкіна значно збагатила музичну культуру України. Проте творчий та життєвий шлях піаніста і композитора не досить широко висвітлений у наукових працях і потребує подальшого вивчення.

Ключові слова: музична культура, виконавська майстерність, композиторська діяльність, фортепіано, творча біографія, універсальна творча особистість.

Zubay Yuriy,
Postgraduate Student at the Department of Theory and History
P.I. Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine,
Teacher of General Piano
Kyiv Municipal Academy of Music of R. Gliera
orcid.org/0000-0003-1475-8368
yuriyzubay@gmail.com

VITALIY SECHKIN – PIANIST, TEACHER, COMPOSER

The 20th century went down in history as an era of complex challenges. This period was marked by historical cataclysms and existential tragedies, which became part of the modern experience of mankind. Despite this, the 20th century also brought many bright advances in science, changes in the education system, and innovative pedagogical ideas. The entry of Ukraine into the European educational space as an independent subject emphasizes the national identity of musical and educational phenomena. This at the same time actualizes the importance of the Ukrainian piano school as a significant world asset, and also determines the introduction of its pedagogical achievements into general scientific circulation. A significant contribution to the development of the Ukrainian piano school and raising its prestige at the world level was made by the Ukrainian pianist, teacher, composer

Vitaly Vasyliovych Sechkin. The purpose of the study was to determine the contribution of Vitaly Sechkin to the development of musical art, to reveal important aspects of his creative and life path, as well as pedagogical activities. The main biographical events of the artist are characterized. His contribution to modern musical culture was analyzed. Key creative moments are highlighted (participation in competitions, the most famous works for piano created by the composer). It was determined that Vitaly Sechkin's repertoire was quite wide and constantly updated with works by composers of various styles and eras. The musician revealed himself not only in the sphere of performance. Vitaly Sechkin also showed his musical talent in his work, becoming the author of numerous original compositions of various genres – from miniatures to piano concert. The article identified the main features of the performance style of the pianist and his students, including the deep meaningfulness of the performance; stylistic accuracy; high level of sound culture; pianistic freedom. The main moments of the memory of Vitaly Sechkin at the P. Tchaikovsky National Academy of Music are considered, in particular, the opening of the memorial plaque. In general, the multifaceted creativity of the outstanding and widely recognized musician V. Sechkin led to a significant enrichment of the musical culture of Ukraine. However, the creative and life path of the pianist and composer is not sufficiently widely covered in scientific works and needs further study.

Key words: musical culture, performance skills, composer activity, piano, creative biography, universal creative personality.

Постановка проблеми та її актуальність.

У контексті сучасних викликів, що стоять перед музично-педагогічною освітою, великого значення набуває вивчення української культурно-мистецької спадщини. Вступ України у європейський освітній простір як самостійного суб'єкта підкреслює національну самобутність музично-освітніх явищ і водночас актуалізує важливість української фортепіанної школи як значущого світового надбання. Віталій Сечкін – український композитор, піаніст, лауреат міжнародних конкурсів, педагог, музичний та громадський діяч, Заслужений артист УРСР (1960), професор. Як піаніст Віталій Сечкін зробив значний внесок у розвиток вітчизняної фортепіанної школи та підняття її міжнародного авторитету. Неодноразово він був першим виконавцем творів українських композиторів за кордоном та на Батьківщині. Актуальність дослідження зумовлена потребою більш глибокого розуміння здобутків і визначення внеску вітчизняних митців, зокрема і Віталія Сечкіна, у розвиток європейської та світової музики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідження життєвого шляху В. Сечкіна обмежується кількома працями, у більшості джерел він згадується в контексті творчої діяльності. І. Хатіпова проаналізувала технічні вправи, які використовував у своїй педагогічній діяльності видатний піаніст, професор, заслужений артист УРСР Віталій Сечкін, а також його методичні рекомендації (Натірова, 2021). О. Гупалова дослідила період заснування молдавської композиторської школи й еволюцію виконавчої майстерності та музичної педагогіки

в Республіці Молдова з 50-х років ХХ ст. донині. Серед українських митців, які зробили істотний внесок у розвиток музичної культури Республіки Молдова, авторка виокремила Віталія Сечкіна й акцентувала увагу на його творчості та виконавській майстерності (Гупалова, 2019).

У свою чергу А. Михалюк присвятила своє дослідження проблемі формування виконавської культури в інструментальній підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва, що має пряий зв'язок із педагогічною діяльністю Віталія Сечкіна та його методикою підготовки майбутніх музикантів (Михалюк, 2020).

Мета дослідження полягає в аналізі життєвого та творчого шляху Віталія Сечкіна як визначної особистості у сферах музичної виконавської майстерності, педагогічної діяльності та композиторської творчості.

Виклад основного матеріалу. Заслужений артист України Віталій Сечкін народився у м. Харків 5 вересня 1927 року. Музичну освіту здобув у передвоєнні роки в Харківській десятирічці, де виявив надзвичайні музичні здібності. Після звільнення Харкова у 1943 році він вступив до Харківської консерваторії та успішно закінчив її 1947 р. у класі Н. Б. Ландесман, яка була видатною представницею Харківської школи, створеної П. К. Луценком. Починаючи з 1945 року він займався композицією під керівництвом професора М. Д. Тиця та успішно завершив повний курс навчання на композиторському факультеті у 1950 році. Артистична діяльність Віталія Сечкіна почалася після його запрошення стати солістом Київської державної філармонії (Кучеренко, 2007).

У 1951 році Віталій Сечкін успішно виступив на міжнародному конкурсі піаністів, що проходив у рамках Всесвітнього фестивалю молоді та студентів у Берліні, і став лауреатом Першої премії. У його творчому доробку переважне місце займають камерно-інструментальні твори, зокрема дві сонати для скрипки й фортепіано, а також п'єси та сонати для фортепіано.

Понад 30 років творчого життя Віталій Сечкін присвятив Київській консерваторії. Він пройшов шлях від простого педагога до керівника кафедри, став професором спеціального фортепіано з 1971 року, а потім обіймав посаду декана фортепіанного факультету з 1971 по 1984 рік.

У 1984 році Міністерство Культури МРСР запросило Віталія Сечкіна до Кишинєва. З перших днів його керівництва кафедрою спеціального фортепіано Молдавської консерваторії ім. Г. Музическу (1984–1988) він акцентував увагу на інтенсифікації концертно-виконавчої діяльності викладачів і студентів. Протягом цього періоду стали частішими обміни творчими делегаціями з іншими консерваторіями, активізувалася участь студентів у кафедральних та міжреспубліканських конкурсах. Результати зусиль мали визнання вже у 1986 році, коли на Міжреспубліканському конкурсі піаністів ім. М. Чюрльоніса його учениця Інна Хатіпова здобула Перше місце (Гупалова, 2019).

Три останні роки свого життя Віталій Сечкін викладав на кафедрі спеціального фортепіано у Молдовській консерваторії ім. Г. Музическу в Кишинєві, передаючи свій значний мистецький досвід молодим музикантам (Натірова, 2022).

Віталій Сечкін володів різноманітним виконавським репертуаром, який охоплював твори видатних композиторів, таких як Й. Бах, В. Моцарт, Ф. Ліст, Ф. Шопен, Е. Гріг, та інших. Важливою складовою частиною його концертних програм були також твори представників сучасної української музики, зокрема Л. Ревуцького, В. Косенка, А. Штогаренка, Д. Клебанова, І. Шамо та інших.

Щодо педагогічної діяльності артиста, то В. Сечкін вважав, що для успішної творчості піаніста найважливішим навиком є самостійна робота. Особливо він акцентував на початковому етапі творчого процесу, який включає знайомство з творами інших композиторів, чию музику виконує студент. Таким чином педагог розширював кругозір майбутнього

виконавця, відзначаючи, що важливим є знання всієї музики минулого і сучасного для критичного її оцінювання в майбутньому (Натірова, 2021, с. 27).

Одним із пріоритетів В. Сечкіна у навчанні гри на фортепіано була вільна посадка та рівна постава. Він не був прихильником того, щоб студенти дуже сильно згинались під час гри, піднімали плечі або розкачувалися. Він вважав, що це не лише антиестетично, але й неефективно, оскільки заважає контролювати якість звуку, ритму та загальну виконавську інтерпретацію.

Українське фортепіанне мистецтво є унікальним і специфічним засобом формування виконавської культури студентів-піаністів, оскільки воно має особливий вплив на формування особистості майбутнього вчителя, зокрема на ментально-генетичному рівні. Це зумовлено тим, що мистецтво як суспільне явище є потужним чинником впливу на духовний розвиток особистості (Михалюк, 2020).

Загальними рисами, притаманними виконавській манері студентів класу Віталія Сечкіна, є:

- глибока змістовність виконання;
- стилістична точність;
- високий рівень звукової культури;
- піаністична свобода;
- рельєфність форми;
- чітка логіка драматургічного розвитку

(Хатіпова, 2020).

Професор В. Сечкін закликав своїх учнів максимально розширювати репертуар. Важливим для нього було, щоб протягом 5 років навчання в консерваторії вони охопили найрізноманітніші за стилем музичні твори.

У процесі викладання В. Сечкін взаємодіяв зі своїми студентами не лише на музичному рівні. Він виявляв глибокий інтерес до їхніх навчальних справ, побутових умов, матеріального стану і в разі потреби готовий був надавати допомогу, включаючи психологічну підтримку. Це сприяло більш тісному взаєморозумінню педагога та його учнів.

Важливим свідченням авторитету Віталія Сечкіна як педагога є факт його обрання у 1979 році разом із Р. Лисенко представляти Київську консерваторію в якості членів журі на всеукраїнському конкурсі ім. М. Лисенка у фортепіанній секції (тоді як представників інших українських консерваторій було всього лише по одному серед членів журі) (Кирейко, 1979).

У доробку Віталія Сечкіна фігурують три етюдів, видані 1978 року, які презентують новий образ фортепіано, що перегукується з пошуками західноєвропейських композиторів першої половини ХХ століття (Кучма, 2021, с. 114–115).

Переважно для фортепіано композитор писав сольні композиції, за винятком сюїт для двох фортепіано. Серед сольних творів В. Сечкіна виділяють:

- дві сонати (№1 – 1948, № 2 – 1965);
- Варіації та «Три етюдів» (1949);
- «Три прелюдії» (1952);
- «Спогади» (1966);
- «Романс» (1973);
- сюїту «Музичні картинки Чехословаччини» (1975);
- «Святкову поему» (1977).

Варто відзначити, що для В. Сечкіна контакт з живою аудиторією та регулярні заняття зі студентами його класу були однаково важливі і сприяли створенню необхідного творчого середовища.

Творчість Віталія Сечкіна й досі має значний вплив на заклад освіти, де він викладав понад 30 років і де продовжують працювати його

вихованці. 10 листопада 2020 року в Національній музичній академії України імені П. І. Чайковського було урочисто відкрито меморіальну дошку на його честь. Цей меморіал був встановлений за ініціативою випускниці Віталія Сечкіна – піаністки Наталії Налізко – та її сина Максима Петренка (Відкриття меморіальної дошки Віталію Сечкіну, 2020).

Висновки. Віталій Васильович Сечкін (05.12.1927–03.10.1988) став видатною постаттю в українському фортепіанному мистецтві, успішно проявивши себе як концертний піаніст, видатний педагог, який виховав не одну сотню професійних піаністів, і композитор, що продуктивно творив у різних жанрах – від п'єс-мініатюр до концерту для фортепіано з оркестром. Різноманітна творчість видатного і широко визнаного музиканта В. Сечкіна значно збагатила музичну культуру України, істотно підвищила міжнародний авторитет української музичної сцени і стала значущим внеском у розвиток національної фортепіанної школи.

Перспективами подальших досліджень може бути більш глибокий аналіз його композиторської спадщини, вивчення впливу його творчості на сучасні музичні течії.

Список використаних джерел:

1. Відкриття меморіальної дошки Віталію Сечкіну. *НМАУ ім. П. І. Чайковського*. 2020. URL: <https://knmau.com.ua/vidkrittya-memorialnoyi-doshki-vitaliyu-syechkinu/> (дата звернення: 13.11.2023).
2. Гупалова, Е. Вклад українських музикантів в розвиток композиторського мастерства, исполнительства и педагогики в республике Молдова. *Збірник наукових праць «Мистецтво. Культура. Освіта»*. 2019. № 3, С. 50-55. URL: <https://art.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/9/2021/05/Збірник-3-2019.pdf> (дата звернення: 13.11.2023).
3. Кирейко, В. Про конкурс ім. М. Лисенка. *Музика*. 1979. № 2, С. 23. URL: https://shron3.chtyvo.org.ua/Muzyka/1979_N2.pdf (дата звернення: 13.11.2023).
4. Кучеренко, Л. Миті Сечкіна. *Газета «День»*. 2007. URL: <https://day.kyiv.ua/article/kultura/myti-syechkina> (дата звернення: 12.11.2023).
5. Кучма, Н. А. Втілення звукового образу фортепіано в циклах етюдів композиторів ХІХ-ХХ століть. Дисертація. Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського. 2021. URL: <https://lnma.edu.ua/wp-content/uploads/2019/01/diss-Kuchma.docx> (дата звернення: 13.11.2023).
6. Михалюк, А. М. Концептуальні положення формування виконавської культури майбутніх педагогів-музикантів засобами українського фортепіанного мистецтва. *Освітологічний дискурс*. 2020. № 2. С. 40-50. DOI: <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2020.2> (дата звернення: 12.11.2023).
7. Хатипова, И. Прелюдии для фортепиано композиторов республики Молдова в репертуаре студентов-пианистов академии музыки, театра и изобразительных искусств. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : науковий журнал*. 2020. № 5-6 (99-100), С. 281-292. DOI: <https://doi.org/10.24139/2312-5993/2020.05-06/281-292> (дата звернення: 13.11.2023).
8. Hatipova, I. Exercises for piano and their role in the pedagogical activity of Vitalii Sechkin. *Review of Artistic Education*. 2021. No21, P. 26-30. DOI: <https://doi.org/10.2478/rae-2021-0004> (дата звернення: 12.11.2023).
9. Hatipova, I. Vitalii Secikin – artist și pedagog. *Cultura si arta: cercetare, valorificare, promovare*. Chișinău, 2022. P. 19-20). https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/19-20_51.pdf (дата звернення: 12.11.2023).

References:

1. Vidkryttia memorialnoi doshky Vitaliiu Siechkinu [Opening of the memorial plaque to Vitaly Sechkin]. (2020). NMAU im. P. I. Chaikovskoho. Retrieved from <https://knmau.com.ua/vidkrittia-memorialnoyi-doshki-vitaliyu-siechkinu/> [in Ukrainian].
2. Hupalova, E. (2019). Vklad ukraïnskyykh muzykantom v rozvytye kompozytorskoho masterstva, yspolnytelstva y pedahohyky v respublyke Moldova [The contribution of Ukrainian musicians to the development of compositional skills, performance and pedagogy in the Republic of Moldova]. Zbirnyk naukovykh prats «Mystetstvo. Kultura. Osvita» – Collection of scientific works "Art. Culture. Education", 3, 50-55. Retrieved from <https://art.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/9/2021/05/Zbirnyk-3-2019.pdf> [in Russian].
3. Kyreiko, V. (1979). Pro konkurs im. M. Lysenka [About the competition named after M. Lysenko]. Muzyka – Music, 2, 23. Retrieved from https://shron3.chtyvo.org.ua/Muzyka/1979_N2.pdf [in Ukrainian].
4. Kucherenko, L. (2007). Myti Siechkina [Moments Siechkina]. Hazeta «Den» - "Day" newspaper. Retrieved from <https://day.kyiv.ua/article/kultura/myti-siechkina> [in Ukrainian].
5. Kuchma, N. A. (2021). Vtillennia zvukovoho obrazu fortepiano v tsyklakh etiudiv kompozytoriv XIX-XX stolit [The embodiment of the sound image of the piano in the cycles of etudes of composers of the 19th-20th centuries]. Doctor's thesis. Kharkiv: Kharkivskyyi natsionalnyi universytet mystetstv imeni I. P. Kotliarevskoho. Retrieved from <https://lnma.edu.ua/wp-content/uploads/2019/01/diss-Kuchma.docx> [in Ukrainian].
6. Mykhaliuk, A. M. (2020). Kontseptualni polozhennia formuvannia vykonavskoi kultury maibutnikh pedahohiv-muzykantiv zasobamy ukraïnskoho fortepiannoho mystetstva [Conceptual provisions of formation of performing culture of future teachers-musicians by means of Ukrainian piano art]. Osvitolohichnyi dyskurs – Educational Discourse, 2, 40-50. Retrieved from <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2020.2> [in Ukrainian].
7. Khatypova, Y. (2020). Preliudy dlia fortepyano kompozytorov respublyky Moldova v repertuare studentov-ryanystov akademyu muzyky, teatra y yzobrazytelnykh yskusstv [Preludes for piano by composers of the Republic of Moldova in the repertoire of piano students of the Academy of Music, Theater and Visual Arts]. Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii : naukovyi zhurnal – Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies: scientific journal, 5-6 (99-100), 281-292. Retrieved from <https://doi.org/10.24139/2312-5993/2020.05-06/281-292> [in Russian].
8. Hatipova, I. (2021). Exercises for piano and their role in the pedagogical activity of Vitalii Sechkin. Review of Artistic Education, (21), 26-30. Retrieved from <https://doi.org/10.2478/rae-2021-0004>
9. Hatipova, I. (2022). Vitalii Secikin–artist și pedagog. *Cultura si arta: cercetare, valorificare, promovare* (pp. 19-20). Chișinău. Retrieved from https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/19-20_51.pdf